

Özbəklərin bahar qızı

Şair Zülfıyyə Lənkəranın
Fəxri vətəndaşı olmuşdu

“Özbəkistanın bahar qızı” adlandırılan tanınmış şair Zülfıyyə İsrailova 1915-ci il martın 14-də Daşkənddə dəmirçi ailəsində dünyaya göz açıb. Beynəlxalq Cəvahirilə Nehru, “Nilufər” mükafatları, Həməzə adına Özbəkistan Dövlət Mükafatı laureatı olub.

Onun zərif ruhlu yaradıcılığı başdan-başa söz rəsmlərindən ibarətdir. Növbəti ad günlərindən birində yazın gəlişini rəssam kimi təsvir edib:

*Yenə bahar gəlib!
Bahar dünyası,
Badam güllərinin süd rəngləriylə.
Quşların pərvazı, yellərin nazı,
Dünyanın müqəddəs çiçəkləriylə.*

“Həyat səhifələri” adlı ilk şeirlər kitabı hələ 17 yaşında ikən çapdan çıxmış Zülfıyyə özünün parlaq həyat səhifələri ilə tezliklə sovetlər birliyinin və Şərqiən ən populyar şairlərindən olub. Özbəkistanın xalq şairi, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adlarına layiq görüldü. Onun poeziyası Şərqi və Qərbi ənənələri zəminində formalaşmış yüksək mərhələyə çatmış sənətdir. Özü qeyd edirdi ki, böyük Nəvəinin hassas qəzəlləri, Füzulinin poemaları, Puşkinin billur misraları, Bayronun üsyankar şeirləri, Lermontovun təsirli poeziyası şairə güclü təsir göstərmiş və yaradıcılığında silinməz izlər buraxmış.

Yuxarıdakı şeir parçasından göründüyü kimi, qardaş xalqın xanım şairinin poetik nəfəsi bizim ədəbi ruhumuza çox yaxındır. Azərbaycan poeziyasının Özbəkistanda

təbliğində də onun xidmətləri var, şairlərimizin, o cümlədən M.Dilbazi, Mədinə Gülgün, Nigar Rəfibəyli və Hökumə Büllürinin xeyli əsərini özbəkçəyə uyğunlaşdırıb. Onun şeirlərini isə Ələkbər Ziyatay, İlyas Tapdıq, Mirvarid Dilbazi dilimizə çeviriblər. “Torpağa səcdə” kitabı Bakıda nəşr olunub.

Xalq şairi Mirvarid Dilbazi həmkarının yaradıcılığından bəhs edərkən deyib: “Onun əsərlərinin ən böyük məziyyəti onların obrazlılığındadır. Onun mövzuları müxtəlif, boyaları rəngarəng, poeziyası nikbindir. Bu nikbin poeziya insanı yüksəlməyə, vüqarlı yaşamağa, mətanətli olmağa çağırır. Zülfıyyə vətənpərvər, insanpərvər şairdir”.

Mirvarid xanımın bacısı – yazıçı Yaqud Dilbazinin Özbəkistanın məşhur xanım şairinin yaradıcılığından bəhs edən “Zülfıyyənin şeirləri Azərbaycan dilində” məqaləsi də onun poeziyasına verilən yüksək dəyərin elmi ifadəsidir. Ədəbiyyatşünas, professor Pənah Xəlilov isə Zülfıyyənin poeziyasını yüksək dəyərləndirərək yazırdı: “Bu lirika da yalnız ona məxsus fərdi duyğular və düşüncələr var. Bu duyğular taleyin zərbəsinə məruz qalmış nakam qadınların, ömrünü ailəsinə, ümidini qələminə bağlamış anaların könül aləmini təmsil edir”.

Zülfıyyənin erkən vəfat etmiş ömür-gün yoldaşının ölümünə yazdığı şeir onun sevgi duyğularını qısaca belə təcəssüm etdirir:

*Sən göz işığımda, ürək odumda,
Nəçə ki, mən sağam, bil sən də sağsan.
Gecə yuxumdasan, gündüz yadımda...
Yox... Məndən sonra da yaşayacaqsan!*

...1979-cu ildə Özbəkistan ədəbiyyatı və incəsənəti günlərində qonağımız olan nümayəndə heyətinin tərkibində o da vardı. Azərbaycanın şəhər və rayonlarına da unudulmaz görüşlərə yollanıb. Elə o günlərdə Zülfıyyəyə “Lənkəranın fəxri vətəndaşı” adı verilib. Növbəti ildə isə Özbəkistanda keçirilən analoji bayramda Azərbaycanın Xalq şairi Mirvarid Dilbazi Özbəkistanın Xalq şairinə onun mis üzərində döyülmüş portretini hədiyyə edib. O isə cavab olaraq deyib:

*Dostlarımin təmiz eşqi hər axşam-səhər
Mənim ürək mahnım oldu bir dəniz qədər.
Tapdım orda bu dostluğa qol-qanad verən
Ürəyimə yaxın, doğma adamları mən.*

Zülfıyyənin epik yaradıcılığı da olduqca geniş və rəngarəngdir. O, özbək ədəbiyyatında “Ona Fərhad deyirdilər”, “İki yoldaş”, “Müşairə”, “Vadi ulduzları”, “Nəğməli qələm” və digər poemaların müəllifi kimi tanınır. “Müşairə” poeması Asiya və Afrika tərəqqipərvər yazıçılarının 1956-cı ildə Hindistanda keçirilən konfransının təəssürləri əsasında qələmə alınıb. Poemada xalqlar dostluğu, insanpərvərlik kimi ideyalar tərənnüm olunur. “Nəğməli qələm” poeması isə böyük şair və alim Musa Aybəkin xatirəsinə həsr olunub və burada onun ədəbi obrazı yaradılıb. Şair-tərcüməçi Zülfıyyə bir çox libretto, oçerk və publisistik əsərlər müəllifi kimi də şöhrət qazanıb...

Zülfıyyə xanım Lənkəranın Fəxri vətəndaşı olandan sonra burada yeni doğulan neçə-neçə qıza onun adı verilib. Zülfıyyələr onun adını yaşatdığı kimi, Azərbaycan–Özbəkistan ədəbi əlaqələrindən bəhs ediləndə də qardaş xalqın “Bahar qız”ı ehtiramla anılır.

Əli NƏCƏFXANLI
XQ